

Kontiolahti Erolanniemi

Kivi- ja varhaismetallikautisen asuinpaikan
koekaivaus 24.5–4.6.2010

FK Päivi Kankkunen ja FM Riku Mönkkönen
arkeologian osasto – koekaivausryhmä I

Lähestymiskartta

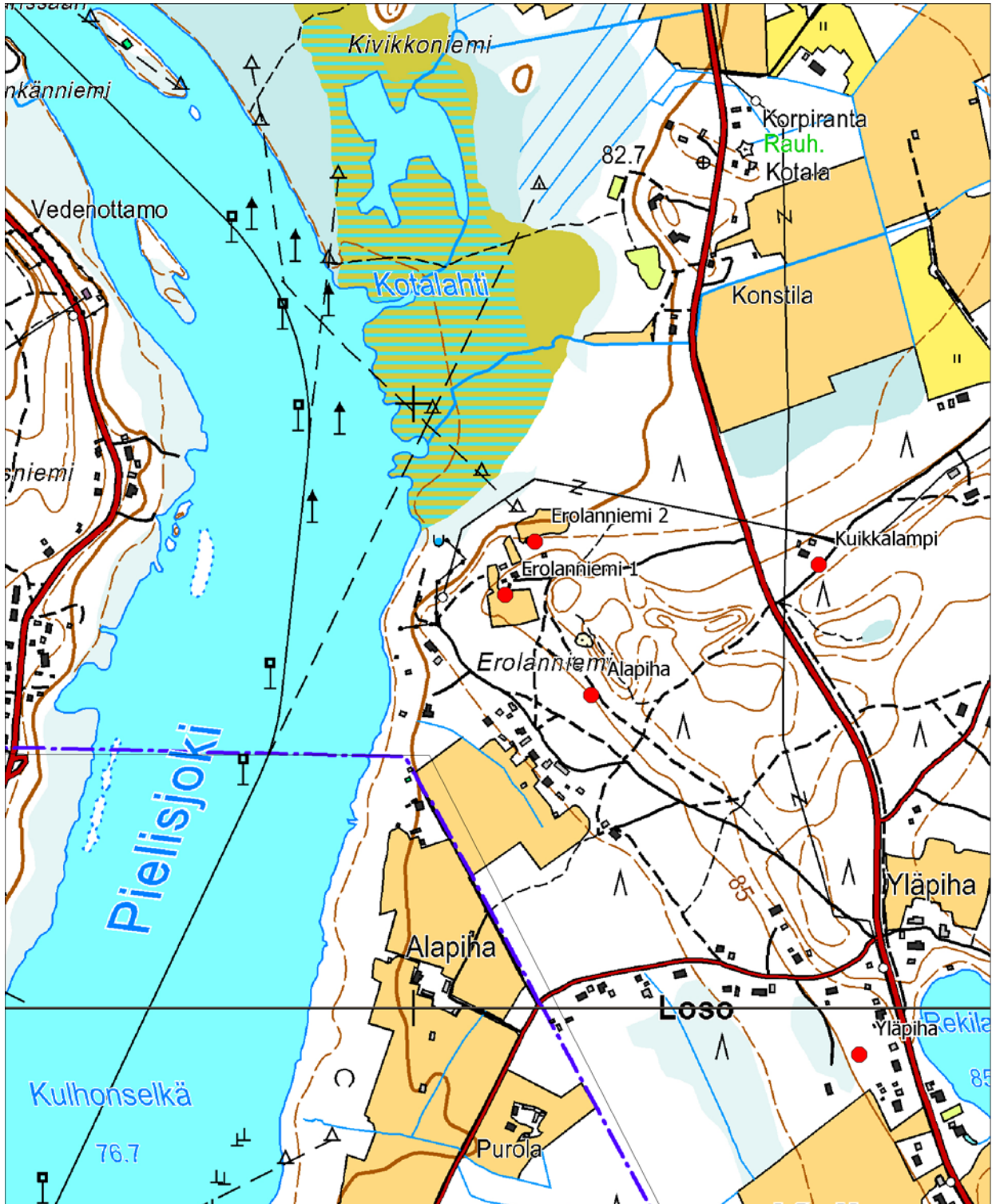
mk 1:150 000

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty.

Karttaote

4223 12 UTRA
mk 1:10 000

Tutkimusalue sijaitsee Piellisjoen itäpuolella kohteiden Erolanniemi 1 ja Erolanniemi 2 välissä.

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty.

Arkisto- ja rekisteritiedot

Kontiolahti Erolanniemi kivi- ja varhaismetallikautisen asuinpaikan koekaivaus 24.5–4.6.2010

Tiivistelmä:

Kontiolahdella, Pielisjoen itärannalla sijaitsevan Erolanniemen talon pihapiiriin oli suunnitteilla uudisrakennus. Rakennushankkeen molemmin puolin oli inventoinnissa 2003 löytynyt kivi- ja varhaismetallikautisia asuinpaikkalöytöjä. Uudisrakennuksen kohdalle kaivettiin kaksi ristikkäistä koeojaa sekä ympäröivälle alueelle neliömetrin suuruisia koekuoppia.

Suunnitellun rakennuksen paikalla oli ennen pihamaavaihetta ollut peltoja, ja tästä vanhasta peltokerroksesta löytyi jonkin verran kvartssia, palanutta luuta ja muutama saviastian palanen. Nykypinnan alla tuli esille vaihtelevalta syvyydeltä muinainen, tulvan alle jäänyt rantakivikko. Tästä Muinais-Saimaan transgression alle jääneestä kerroksesta löytyi kvartssia, palanutta luuta ja muutama saviastian pala.

Paikalla on kaksi selkää rantaterassia. Ylemmän rantamuodostuman alapuolelta, rinteeseen tehdyistä koekuopista löytyi saviastian palasia ja kvartssia, jopa noin 90 cm:n syvyydestä. Asuinpaikalla havaittiin ihmistoiminnan värjäämiä kulttuurikerroksia mutta ei muita kiinteitä rakenteita. Saviastian palaset lukeutuvat varhaiseen kampakeramiikkaan (Ka I:1) sekä tyypilliseen kampakeramiikkaan. Yksi talkkisekoitteinen saviastian pala voi ajoittua näitä nuoremmaksi.

Kunta:	Kontiolahti
Kylä:	Lehmo
Muinaisjäännösrekisterinumero:	1000002664 ja 1000002665.
Tila:	Kerola, Rno 276-404-29-9
Omistaja:	Merja ja Riku Tajakka
Sijainti:	Kontiolahden kirkosta 15,3 km eteläkaakkoon.
Peruskarttalehti:	4223 12 Utra
Koordinaatit:	p = 6950 684 i = 3649 151 z = 85 m mpy
Aiemmat tutkimukset:	Oili Forsberg, inventointi 2003
Aikaisemmat löydöt:	KM 33852:1-4 KM 33853: 1-3
Koekaivauslöydöt 2010	KM 37780:1-76
MV kuvat 2010	F146547:1-33
Digitaalikuvat 2010	DG1998:1-35
Analyytit	Helsingin yliopiston ajoituslaboratorio

Alkuperäinen raportti Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.

Kannen kuva DG1998:1 Suunniteltu uuden rakennuksen paikka, kuvattu vanhan puretun rakennuksen kulmalta, kuvattu etelästä. kuva Päivi Kankkunen.

Sisällysluettelo

Lähestymiskartta.....	2
Karttaote	3
Arkisto- ja rekisteritiedot.....	4
Sisällysluettelo	5
1. Johdanto	6
2. Alueen topografia ja Pielisjoen vesistöhistoria	7
3. Tutkimushistoria ja lähikohteet.....	8
4. Kaivausmenetelmä	9
5. Koeojat.....	11
6. Koekuopat.....	11
7. Tulokset ja jatkotoimenpiteet	15
Lähteet.....	18
Mustavalkonegatiiviluettelo F146547:1-33.....	19
Digitaalikuvaluettelo DG1998:1-35	21
Kuvataulut.....	24
Karttaluettelo ja kartat.....	35

1. Johdanto

Erolanniemi-niminen kivi- ja varhaismetallikautinen asuinpaikka sijaitsee Kontiolahden keskustasta noin 15,3 km eteläkaakkoon, Pielisjoen itärannalla. Asuinpaikka löydettiin vuonna 2003, kun arkeologi Oili Forsberg inventoi Kontiolahdella Pohjois-Karjalan museon *Polkuja esihistoriaan* -hankkeen toimesta. Forsberg löysi Kulhon kylässä sijaitsevan Erolanniemen talon eteläpuoliselta pellolta neoliittisen kivikauden alkuun ja varhaismetallikauteen ajoittuvia saviastian palasia, kvartsiesineen, kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta (Erolanniemi 1, KM 33852:1–4). Tilan pohjoispuoliselta peltoalueelta löytyi myös varhaismetallikaudelle ajoittuva saviastian palanen, kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta (Erolanniemi 2, KM 33853:1–3).

Vuoden 2010 koekaivaustutkimus liittyi Erolanniemelle suunniteltuun rakennushankkeeseen, jossa vanhan puretun asuinrakennuksen ja ladon paikalle sekä niiden pihapiiriin oli tarkoitus rakentaa omakotitalo, talousrakennus ja lato sekä niihin liittyvät vesi- ja viemäröintilinjat. Koska rakennushankkeen suunnittelualueen välittömässä läheisyydessä tunnettiin merkkejä kivi- ja varhaismetallikautisesta asutuksesta, edellytti Museovirasto tulevien rakennuspaikkojen koekaivaustutkimusta ennen rakennustöiden aloittamista. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, ulottuuko muinaisjäännös rakennettavalle alueelle. Koska kyseessä oli pienehkö yksityinen maankäyttöhanke, kaivaukset kustannettiin Museoviraston arkeologian osaston varoin. Koekaivaustutkimukset toteutettiin arkeologian osaston koekaivausryhmä I:n toimesta 24.5–4.6.2010. Rakennuspaikalle avattiin kaksi risteävää koeojaa sekä ympäröivälle alueelle yhteensä 16 neliömetrin kokoista koekuoppaa. Tutkitun alueen kokonaispinta-ala on 43 m². Koekaivauksen johtajana toimi FK Päivi Kankkunen. Piirtäjänä toimi FM Riku Mönkkönen ja tutkimusavustajana HuK Satu O'Ceallacháin. Kaivajina toimivat BA Simo Voutilainen sekä HuK:t Heidi Vuorenmaa ja Viivi Honkanen. Kaikki kaivauksille osallistuneet osallistuivat kaivausten dokumentointiin. Riku Mönkkönen vastasi karttojen puhtaaksi piirtämisestä. Lisäksi hän on kirjoittanut ja koostanut tämän raportin. Satu O'Ceallacháin vastasi löytöjen puhdistuksesta, järjestämisestä ja luetteloinnista. HuK Olli Kunnas on luetteloanut kaivausten kuvamateriaalin.

Kesän 2010 kaivaustutkimuksissa todettiin, että Erolanniemen kivi- ja varhaismetallikautinen asuinpaikka on aiempaa oletettua laajempi ja ulottuu myös vuoden 2003 inventoinnissa löydettyjen kohteiden Erolanniemi 1 ja 2 väliselle alueelle. Myös rakennettavaksi suunnitellulta alueelta havaittiin eri-ikäisiä löytökerrostumia. Kohdetta tulisikin jatkossa käsitellä yhtenä moniperiodisena kokonaisuutena. Löytöaineiston sekä inventointi- ja kaivaushavaintojen perusteella Erolanniemeltä voidaan erottaa ainakin kolme asutusvaihetta, joista ensimmäinen ajoittuu vanhemman varhaiskampakeraamiikan (Ka I:1) aikaiseksi (4700 eKr.), toinen tyyppillisen kampakeraamisen

vaiheen loppuun (3400 eKr.) ja viimeisin varhaismetallikaudelle (1900 eKr.). Erolanniemen muinaisjäänöksestä tutkittiin vuonna 2010 pieni otos nyt rakennettavaksi suunnitellulta alueelta. Kohde vapautettiin koekaivausten jälkeen näiltä osin rakentamiselle. Mikäli alueella harjoitetaan tulevaisuudessa maahan kajoavia toimenpiteitä, tulisi näillä kohdin suorittaa tarvittavat arkeologiset tutkimukset.

Helsingissä 26.1.2011

Riku Mönkkönen

2. Alueen topografia ja Pielisjoen vesistöhistoria

Erolanniemen asuinpaikka sijaitsee Pielisjoen itärannalla, Kulhon kylässä, Kontiolahden eteläosassa, kohdassa jossa Pielisjoki leikkaa Pohjois-Karjalan reunamuodostumien (Salpauselkä II ja Pielisjärven reunamuodostuma) välistä Yhdysharjua (Rainio 2001:3–7). Maaperä paikalla on harju-delta muodostumalle tyypillisesti hiekkaa, joka 80 metrin alapuolella muuttuu hienommaksi hiedaksi.

Pielisjoki on syntynyt noin vuonna 7600 eKr. Pielisen vesien puhkaistessa lasku-uoman Enon Uimaharjuun. Tätä reittiä pitkin vedet virtaavat etelään Joensuun eteläpuoliseen Pyhäselkään ja sieltä aina eteläisemmälle Saimaalle. Pielisjoen puhkeamisen jälkeen veden pinta suistossa nousi maanpinnan kallistuessa kohti kaakkoa. Tämä transgressiivinen vaihe päättyi Saimaan uuden lasku-uoman puhkeamiseen Vuoksen synnyttyä noin 3700 eKr. Erolanniemen kohde kuuluu alueelle ulottuneen Muinais-Saimaan ranta-asutukseen. (Miettinen 1994:18, Hyvärinen & Rainio 2000:52–53, Forsberg 2003:9 Forsberg et al. 2009:54.)

Vedenpinnan vaihtelun seuraukset ovat edelleen havaittavissa maastossa. Kontiolahden Erolanniemenkin asuinpaikalla on havaittavissa kaksi selkeää vanhaa rantaterassia. Näistä alempi on noin 82,5 metriä merenpinnan yläpuolella ja ylempi rantamuodostuma noin 85 metrin korkeudella. Kivikautisten asuinpaikkojen on oletettu sijainneen lähes poikkeuksetta lähellä silloista rantaa. Vuoden 2003 inventoinnin perusteella Pielisjoella (Kaltimonkosken alapuolella) keskisen kivikauden ja kivikauden lopun kohteet sijaitsevat juuri tällä ylemmällä rantakorkeudella (85–87,5 m mpy), kun taas varhaismetallikautiset kohteet sijaitsevat alemmalla rantamuodostumalla (82,5 m mpy) (Forsberg 2003:15).

Erolanniemen kivi- ja varhaismetallikautinen asuinpaikka sijaitsee edellä mainituilla Pielisjoen rantaterasseilla. Maasto laskee luoteeseen ja länteen kohti Pielisjokea, ja taustalla suojaa antaa yli 90 metriä merenpinnan yläpuolelle kohoava mäntykankainen harju. Paikalla on ollut ennen kaksi taloa, jotka sijaitsevat noin 200 m Pielisjoen nykyisestä rannasta itään. Taloja ympäröivät etelässä, pohjoisessa ja lännessä pienet peltoalueet. Vuonna 2010 tutkimukset suoritettiin Erolanniemen talon piha-alueella aiemmin puretun talon ympäröstössä.

3. Tutkimushistoria ja lähikohteet

Erolanniemen asuinpaikka löydettiin vuonna 2003, kun arkeologi Oili Forsberg inventoi Kontiolahdella Pohjois-Karjalan museon *Polkuja esihistoriaan* -hankkeen toimesta. Forsberg pintapoimi Kulhon kylässä sijaitsevan Erolanniemen talon eteläpuoliselta pellolta saviastian palasia, kvartsi-esineen, kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta (Erolanniemi 1, KM 33852:1–4). Saviastian palojen joukossa oli Forsbergin mukaan varhaista kampakeramiikkaa (noin 5000–4100 eKr.) ja tarkemmin määrittelemätöntä asbestisekoitteista varhaismetallikaudelle ajoittuvaa keramiikkaa (noin 2000 eKr. - 200 jKr.). Saviastianpalat ja suurin osa kvartseista löytyi pellon koillisnurkasta, mutta palanutta luuta löytyi koko pellon alueelta. Forsberg määritteli alueen laajuudeksi noin 70 x 70 metriä. Kohde sijaitsee noin 85 metrin korkeudella merenpinnan yläpuolella loivasti kohti Pielisjokea viettävällä rantamuodostumalla. Myös talon pohjoispuoliselta peltoalueelta löytyi pintapoiminnassa saviastian palanen, kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta (Erolanniemi 2, KM 33853:1–3). Löydetty saviastianpala on tarkemmin määrittelemätöntä asbestisekoitteista varhaismetallikaudelle ajoittuvaa keramiikkaa. Suurin osa löydöistä tuli vanhan saunarakennuksen itäpuolelta. Löytöpaikka sijaitsee alemmalla rantaterassilla noin 82,5 metrin korkeudella. Tämän kohteen laajuudeksi määriteltiin noin 50 x 50 metriä. Muinaisten rantaterassien luoteispuolella erottuu vielä yksi rantamuodostuma, joka edustaa Forsbergin mukaan Pielisjoen säännöstelyä edeltävää rantaa.

Kulhon alueella sijaitsee yhteensä seitsemän kivi- ja varhaismetallikauteen ajoittuvaa kohdetta (Erolanniemi, Yläpiha, Alapiha, Kuikkalampi, Taivaanpankontie 8, Hovila ja Anttila). Kaikki kohteet sijaitsevat samalla harjumuodostumalla, ja näistä kahdelta (Yläpiha ja Alapiha) on dokumentoitu myös asumuspainanteita. Tällaiset painanteet ovat osittain maahan kaivettujen hirsirakenteisten asumusten jäänteitä. Alapiha nimisellä kohteella on havaittu yhteensä viisi edellä mainitun kaltaista painannetta. Lähin painanteista sijaitsee ainoastaan noin 150 metrin päässä Erolanniemestä kaakkoon samalla, noin 85 metriä merenpinnan yläpuolella olevalla rantamuodostumalla.

Vuoden 2003 inventoinnissa määriteltyjen kohteiden Erolanniemi 1 ja Erolanniemi 2 laajuus (Forsberg 2003) Mk 1:1500.

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2008, aineiston kopiointi ilman Maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty.

4. Kaivausmenetelmä

Koekaivausta varten laadittiin oma koordinaatisto, jossa X kasvaa pohjoiseen ja Y itään. Peruslinjaksi valittiin noin pohjois-eteläsuuntainen linja (kaivauskoordinaatiston pohjoinen on 387

goonia), jonka pääty pisteet olivat 100/500 (AP1) ja 109/500 (AP2). Linja mitattiin bussolin ja rullamitan avulla, ja pääty pisteisiin lyötiin puupaalut. Samalle linjalle laadittiin metrin levyinen koeoja (välille X=116–134, Y=500–501), josta risteää toinen koeoja itään (välille X=128–129, Y=501–510). Koeojat sijoitettiin suunnitellun asuinrakennuksen kohdalle. Näiden lisäksi ympäröivälle alueelle sijoitettiin yhteensä 17, 1 x 1 m koekuoppaa, joista 16 kaivettiin. Koekuopat kaivettiin oletetuille rakennuspaikoille ja niiden väliin topografian ja istutusten sallimiin kohtiin. Tutkitun alueen kokonaispinta-ala on 43 m². Kaivauksen korkeuskiintopiste siirrettiin Kuurna-Kulhontien varrella Erolanniemestä 780 m koilliseen sijaitsevasta valtakunnallisesta korkeuskiintopisteestä 823171 (82,669 m mpy).

Kaivauksen toisella viikolla oli käytössä takymetri, jonka avulla alue kartoitettiin. Takymetriä varten luotiin seuraavat asemointipisteet.

pistenro	X	Y	Z	selite
AP1	100	500	85,44	puupaalu
AP2	109	500	85,36	puupaalu
AP3	119,2255	498,295	85,2672	merkki puretun rakennuksen kivijalassa
AP4	124,9406	494,1852	85,2069	merkki kaivonkannessa
AP5	117,2159	490,6994	85,3567	merkki kivessä
AP6	151,0799	493,9685	83,7867	merkki kivessä
AP7	101,6593	462,7157	84,8953	merkki kivessä
AP8	94,2658	473,2969	84,8514	merkki kivessä
AP9	107,872	526,4659	86,0797	merkki rajapyykissä nro 24

Näistä asemointipisteistä AP3 toimi myös kaivauksen korkeuskiintopisteenä. Kaivausten jälkeen puupaalut poistettiin maastosta. Asemapisteeet merkittiin kiviin ja kaivonkanteen paksulla tussilla, joten ne eivät ole oletettavasti näkyvissä maastossa kovinkaan pitkään. Tarvittaessa takymetrin voi asemoida paikalle käyttäen rajamerkissä olevaa asemapistettä (AP9) ja suuntaa 387 goonia.

Koekuopista ja koeojista pintamaa (piha/peltokerros) poistettiin lapioiden, ja kuopat kaivettiin kerroksittain (noin 10 cm kerroksissa) kaivauslastalla ja/tai lapiolla. Jokaisen kuopan pohjalle kaivettiin vielä noin 30–50 cm tarkastuspisto. Löydöt otettiin talteen kerroksittain 1 x 1 m ruuduissa. Maa-ainesta ei seulottu. Koeojan tasot ja profiilit dokumentoitiin piirtämällä ja valokuvaamalla. Myös osa koekuopista dokumentoitiin piirtämällä ja valokuvaamalla. Täysin puhtaat ja löydöttömät koekuopat dokumentoitiin mittaamalla vain niiden sijainti ja syvyys. Dokumentoinnin jälkeen kaikki koekuopat peitettiin huolellisesti.

5. Koeojat

Risteävät koeojat avattiin suunnitellun uudisrakennuksen kohdalle. Alueen laajuus oli yhteensä 27 m². Pintamaan poiston jälkeen alueella havaittiin selvät kyntöjäljet (Kartta 2). Alue onkin ollut suurelta osin peltona (116–127/500–501 ja 128–129/502–508). Koeojan pohjoispäässä vastaavaa peltokerrosta ei kuitenkaan havaittu, vaan sieltä dokumentoitiin pihamaakerroksen alla osittain säilynyt vanha turvekerros (128–133/500–501 ja 128–129/501–502). Pelto- ja pihakerroksesta löydettiin jonkin verran palanutta luuta ja kvartsia sekä resenttejä löytöjä, kuten posliinia ja rautanauloja. Tämän jälkeen alue kaivettiin tasokaivauksena 10 cm paksuisina kerroksina aina steriiliin pohjamaahan asti, kuitenkin niin, että viimeiset kaivetut kerrokset 4 ja 5 olivat muita kerroksia paksumpia. Dokumentointitasossa kaksi (Kartta 4) koeojassa alkoi erottua rantakivikkoa (84,25–84,5 m mpy, Kartta 10), joka tuli alemmissa tasoissa esiin lähes koko kaivetulla alueella (Kartat 6 ja 8). Rantakivikon päälle oli noin 15–50 cm paksuinen hiekkakerros, jossa oli havaittavissa paikoin selvää kerroksellisuutta. Löytöjä saatiin talteen niin rantakivikosta kuin sitä peittävästä hiekkakerroksestakin. Muusta ojasta poiketen koeojan pohjoispäästä dokumentoitiin kaivaustasoissa 2 ja 3 ihmistoiminnan aiheuttamia värjäntymiä. Nämä anomaliat esiintyvät edellä mainitulla alueella, josta ei havaittu viljelyyn liittyvän maankäytön jälkiä (128–133/500–501 ja 128–129/501–502).

Koeojasta saatiin talteen yhteensä 151 löytöä yhteispainoltaan 1968,7 grammaa KM 38268:1–95. Suurin osa löydöistä on kvartsia (141 kpl; 1800,6 g), joukossa on kolme kaavinta ja yksi retusoitu iskos. Lisäksi löytyi kolme pyörästynyttä kvartsiitin kappaletta. Palanutta luuta löytyi yhteensä 24,9 grammaa. Koeojista löytyi ainoastaan kolme saviastianpalaa (42,6 g). Näistä yksi (KM 38268:67) on kampakeraamisen astian reunapala, joka löytyi edellä mainitusta rantakivikoksi tulkitusta kerroksesta. Nämä saviastian palat edustavat Petro Pesosen mukaan varhaiskampakeramiikkaa (Ka I:1) (henkilökohtainen tiedonanto 17.1.2011). Samasta kontekstista löytynyt palaneen luun kappale (KM 38268:50) on toimitettu radiohiiliajoitukseen.

6. Koekuopat

Seuraavassa esitetään kaivettujen koekuoppien sijainti, pinta- ja pohjaluku. Annetut koordinaatit ovat mitattu kunkin kuopan lounaisimmasta kulmasta. Kuopat ovat kooltaan 1 x 1 metriä. Koekuoppien sijainnit näkyvät myös yleiskartassa (Kartta 1). Löydöllisistä koekuopista on esitetty myös tarkemmat havainnot stratigrafiasta ja löytöaineistosta.

Koekuoppa	X	Y	Z1, m mpy	Z2, m mpy	Löydöt
1	124,73	486,94	84,68	83,66	KM 38268:96-97

2	120,80	480,91	84,64	83,73	KM 38268:98-111
3	134,86	494,17	84,30	83,70	KM 38268:116-121
4	87,40	507,04	85,33	84,63	KM 38268:122
5	79,97	500,14	85,53	84,83	
6	85,99	496,03	85,36	84,76	KM 38268:123-124
7	98,47	498,20	84,98	84,48	KM 38268:125-127
9	116,56	518,56	85,08	84,18	
10	121,92	519,37	84,95	84,18	
11	120,50	514,59	84,92	83,79	KM 38268:128-130
12	136,03	508,95	84,81	83,90	KM 38268:131
13	126,70	483,71	84,46	83,61	KM 38268:132-135
14	130,13	475,24	83,80	82,95	KM 38268:136-140
15	128,43	467,87	83,70	82,45	KM 38268:143-148
16	137,20	458,60	82,96	82,36	
17	108,25	503,03	85,18	84,48	KM 38268:149-153

Koekuoppa 1 (124,73/486,94/84,68)

Koekuoppa sijaitsi loivasti pohjoiseen ja länteen laskevassa rinteessä, puretusta rakennuksesta noin 3 metriä luoteeseen. Kuoppa kaivettiin 37 cm syvyyteen, jonka jälkeen tehtiin vielä tarkastuspisto 64 cm syvyyteen (koillisneljännes). Kuopan itäprofiilissa oli havaittavissa 5–6 cm paksuudelta heinäturve, sen alla 1–4 cm vahvuinen hiekkansekainen multakerros, jonka alla 0,5–4 cm vaalempaa hienoa hiekkaa. Vaalean hiekkakerroksen alla on noin 0,5 cm paksuinen huuhtoutumiskerros, jonka alla on 3–4 cm tummanruskeaa hiekkaa. Tämä vaihtui oranssinruskeaksi hienoksi hiekaksi (rikastunut), joka vaaleni pohjatasoa kohti puhtaaksi hienoksi hiekaksi. Kuoppa oli lähes kivetön. Pintakerroksesta (0–10 cm) löydettiin kvartsi-iskoksia (KM 38268:96 ja 97). Kuopasta ei havaittu merkkejä kulttuurikerroksesta.

Koekuoppa 2 (120,80/480,91/84,64)

Koekuoppa sijaitsi pihamaalla noin 12 metriä asuinrakennuksesta koilliseen, länteen laskevassa loivassa rinteessä. Kuoppa kaivettiin noin 95 cm syvyyteen. Kuopan länsiprofiili dokumentoitiin piirtämällä (Kartta 12). Kuopassa oli noin 7 cm heinäturve, jonka alla havaittiin noin 15 cm paksuinen multainen kerros. Multakerroksen alla oli värjäytynyt hiekkakerros, joka oli paksuimmillaan noin 55 cm. Tämä hiekkakerros oli väriltään punaruskea ja erottuu selvästi sitä ympäröivästä ja sen alla olevasta puhtaammasta hiekasta. Kerros muodosti länsi- ja eteläprofiiliin kuoppamaisen rakenteen, jonka alapuolella oli karkean hiekan ja kivien muodostama kerros (rantakivikkoo?). Koekuopasta saatiin talteen yhteensä viisi palaa kampakeramiikkaa (KM 38268:98 ja 99), retusoitu pii-iskos (KM 38268:100), kvartsia ja palanutta luuta (KM 38268:101–111) Yksi palaneen luun kappale (KM 38268:105) on toimitettu radiohiiliajoitukseen.

Koekuoppa 3 (134,86/494,17/84,30)

Koekuoppa sijaitsi noin 12 metriä puretusta asuinrakennuksesta pohjoiseen, luoteeseen viettävässä rinteessä. Kuoppa kaivettiin noin 45 cm syvyyteen, jonka jälkeen tehtiin vielä tarkastuspisto 60 cm syvyyteen. Multavan pintamaan alla havaittiin tumman ruskeaa hiekkaa ja kiveys, jota epäiltiin rakennuksen perustaksi. Tämän alla havaittiin ohut kivikerros (rantakivikkoa?), jonka alla oli karkeaa ja irtonaista pohjahiekkaa. Koekuopasta löydettiin kaksi saviastian palaa (KM 38268:115 ja 118). Toisessa paloista (115) on sekoitteena talkkia ja se ajoittuu Petro Pesosen mukaan kivikauden lopulle tai tyypillisen kampakeramiikan kanssa samanaikaiseksi. Lisäksi löydettiin kvartssia ja palanutta luuta (KM 38268:116–117 ja 119–121).

Koekuoppa 4 (87,40/507,04/85,33)

Koekuoppa sijaitsi noin 30 metriä puretusta asuinrakennuksesta kaakkoon. Kuoppa kaivettiin noin 30 cm syvyyteen, jonka jälkeen tehtiin vielä tarkastuspisto 70 cm syvyyteen. Heinäturpeen alla havaittiin noin 20–25 cm paksu peltokerros, jonka alla oli 10 cm vaalean ruskeaa silttiä. Pohjalla oli harmaata hiesua ja vaaleaa hiekkaa. Peltokerroksesta löytyi pala kvartssia (KM 38268:122). Kuopasta ei havaittu merkkejä kulttuurikerroksesta.

Koekuoppa 6 (85,99/496,03/85,36)

Koekuoppa sijaitsi noin 28 metriä puretusta asuinrakennuksesta etelään. Kuoppa kaivettiin noin 35 cm syvyyteen, jonka jälkeen tehtiin vielä tarkastuspisto 60 cm syvyyteen. Heinäturpeen alla havaittiin noin 20–25 cm paksu sekoittunut peltokerros, jonka alla oli 10–15 cm vaalean ruskeaa silttiä. Pohjalla oli harmaata hiesua ja vaaleaa hiekkaa. Sekoittuneesta peltokerroksesta löytyi pala kvartssia ja palanutta luuta (KM 38268:123–124). Kuopasta ei havaittu merkkejä kulttuurikerroksesta.

Koekuoppa 7 (98,47/498,20/84,98)

Koekuoppa sijaitsi noin 18 metriä puretusta asuinrakennuksesta etelään. Kuoppa kaivettiin noin 35 cm syvyyteen, jonka jälkeen tehtiin vielä tarkastuspisto 50 cm syvyyteen. Heinäturpeen alla havaittiin noin 20–25 cm paksu peltokerros, jonka alla oli 10 cm vaalean ruskeaa silttiä. Pohjalla oli harmaata hiesua ja vaaleaa hiekkaa. Peltokerroksesta löytyi kvartssia ja palanutta luuta (KM 38268:125–126). Peltokerroksen alapuolelta löytyi myös pieni pala palanutta luuta (KM 38268:127). Kuopasta ei kuitenkaan havaittu merkkejä kulttuurikerroksesta.

Koekuoppa 11 (120,50/514,59/84,92)

Koekuoppa sijaitsi noin 16,5 metriä puretusta asuinrakennuksesta länteen. Kuoppa kaivettiin noin 65 cm syvyyteen, jonka jälkeen tehtiin vielä tarkastuspisto 113 cm syvyyteen. Heinäturpeen alla havaittiin noin 15–20 cm paksu peltokerros, jonka alla oli noin 20 cm vaalean ruskeaa hiekkaa. Pohjalla oli vaalean harmaata hiekkaa. Peltokerroksesta löytyi kvartssia ja palanutta luuta (KM 38268:128–130). Kuopasta ei havaittu merkkejä kulttuurikerroksesta.

Koekuoppa 12 (136,03/508,95/84,81)

Koekuoppa sijaitsi noin 19,5 metriä puretusta asuinrakennuksesta koilliseen. Kuoppa kaivettiin noin 67 cm syvyyteen, jonka jälkeen tehtiin vielä tarkastuspisto 91 cm syvyyteen. Heinäturpeen alla havaittiin noin 13–18 cm paksu peltokerros, jonka alla oli vaalean ruskeaa hiekkaa. Noin 45 cm syvyydellä havaittiin ohut kivikerros (rantakivikkoo?). Pohjalla oli vaalean harmaata hiekkaa. Vaalean ruskeasta hiekasta löytyi 44 cm syvyydeltä yksi pala kvartssia (KM 38268:131). Kuopasta ei havaittu merkkejä kulttuurikerroksesta.

Koekuoppa 13 (126,70/483,71/84,46)

Koekuoppa sijaitsi rantaterassin reunassa noin 7,5 metriä puretusta asuinrakennuksesta luoteeseen. Kuoppa kaivettiin noin 85 cm syvyyteen. Heinäturpeen alla havaittiin noin 10 cm paksu multakerros, jonka alla oli 10 cm vaalean ruskeaa hiekkaa. Tämän hiekkakerroksen alla havaittiin vanha maannos, jonka alla oli tumman likamaan kerros. Tästä kerroksesta löydettiin noin 60 cm syvyydeltä saviastian paloja (KM 38268:135). Nämä ovat Petro Pesosen mukaan tyypillistä kampakeramiikka tai itäistä kuoppakeramiikkaa. Noin 70 cm syvyydeltä havaittiin kivikerros (rantakivikkoo?), josta löydettiin kvartssia (KM 38268:132–134). Kivikerroksen alla oli vaalean harmaata hiekkaa.

Koekuoppa 14 (130,13/475,24/83,80)

Koekuoppa sijaitsi ylemmän rantaterassin alapuolella, sen luoteeseen viettävässä rinteessä, noin 14 metriä asuinrakennuksesta koilliseen. Kuoppa kaivettiin noin 85 cm syvyyteen. Heinäturpeen alla havaittiin noin 20 cm paksu multakerros, jonka alla oli vaalean ruskeaa hiekkaa. Tästä kerroksesta löydettiin noin 30 cm syvyydeltä saviastian paloja (KM 38268:136, 138 ja 140). Nämä ovat Petro Pesosen mukaan tyypillistä kampakeramiikka tai itäistä kuoppakeramiikkaa. Samasta kontekstista löytyi myös kvartssia (KM 38268:137 ja 139). Noin 50 cm syvyydeltä havaittiin kivikerros (rantakivikkoo?). Kivikerroksen alla oli vaalean harmaata hiekkaa.

Koekuoppa 15 (128,43/467,87/83,70)

Koekuoppa sijaitsi ylemmän rantaterassin alapuolella, sen luoteeseen viettävässä rinteessä, noin 11 metriä asuinrakennuksesta pohjoiseen. Kuoppa kaivettiin noin 125 cm syvyyteen. Kuopan eteläprofiili dokumentoitiin piirtämällä (Kartta 12). Heinäturpeen alla havaittiin noin 30–35 cm paksu multakerros, jonka alla oli paikoin 20 cm paksu kerros punertavan ruskeaa värjäätynyttä hiekkaa, jonka joukossa oli hiiltä. Tämän lomassa ja alla havaittiin noin 50–75 cm paksu vaalean hiekan kerros, jossa oli kiviä (suurimmat halkaisijaltaan noin 50 cm). Noin 90 cm syvyydessä tavattiin karkean hiekan kerros, jonka alla havaittiin kuopan kaakkoiskulmassa punaista raudan värjäämää hiekkaa. Koekuopasta löydettiin noin 75 ja 93 cm syvyydeltä saviastian paloja (KM 38268:145 ja 146). Nämä ovat Petro Pesosen mukaan tyypillistä kampakeramiikka tai itäistä kuoppakeramiikkaa. Näiden lisäksi kuopasta löytyi kvartsia (KM 38268:142, 147 ja 148), kivilaji-iskos (KM 38268:143) ja pii-iskos (KM 38268:144). Saviastian palojen ja kvartsien löytösyvyys voi selittyä rantavoimien vaikutuksella – koekuoppa sijaitsee lähellä terassin tyveä.

Koekuoppa 17 (108,25/503,03/85,18)

Koekuoppa sijaitsi noin 10 metriä puretusta asuinrakennuksesta kaakkoon. Kuoppa kaivettiin noin 40 cm syvyyteen, jonka jälkeen tehtiin vielä tarkastuspisto 70 cm syvyyteen. Heinäturpeen alla havaittiin noin 25 cm paksu peltokerros, jonka alla oli 15 cm vaalean ruskeaa hiekkaa. Pohjalla oli vaaleaa hiekkaa. Peltokerroksesta löytyi kvartsia ja palanutta luuta (KM 38268:149, 151–153). Näiden lisäksi löytyi mahdollinen kiviesineiden työstössä käytetty iskukivi (KM 38268:150). Kuopasta ei kuitenkaan havaittu merkkejä kulttuurikerroksesta.

7. Tulokset ja jatkotoimenpiteet

Koekaivauksen perusteella voidaan todeta, että Erolanniemen moniperiodinen asuinpaikka ulottuu aiempaa oletettua laajemmalle alueelle. Merkkejä kivi-kautisesta asutuksesta löydettiin myös suunnitellulta rakennuspaikalta, aiemmin muinaisjäännösrekisterillä nimillä Erolanniemi 1 ja 2 tunnettujen kohteiden väliseltä alueelta. Kohde tulisikin rajata uudelleen yhdeksi kokonaisuudeksi (Erolanniemi). Tätä tulkintaa puolustaa myös se seikka, että varhaismetallikautista keramiikkaa löytyi vuoden 2003 inventoinnissa myös ylemmältä rantaterassilta, noin 85 metriä merenpinnan yläpuolelta.

Koekaivauksissa löydettiin yhteensä 250 esihistoriallista löytöä¹. Löytöjen yhteispaino on 3914,1 grammaa. Määrältään ja painoltaan suurimman löytöluokan muodostavat kvartsikiven kappaleet,

¹ Löytömäärästä puuttuvat palaneen luun kappalemäärät, koska ne on ainoastaan punnittu.

joita löydettiin 200 kpl (3240,9 g). Näiden joukossa on viisi esineeksi luokiteltua kappaletta. Saviastian paloja löydettiin 43 kpl, yhteispainoltaan 316,1 grammaa. Saviastian palaset lukeutuvat varhaiseen kampakeramiikkaan (Ka I:1) sekä tyypilliseen kampakeramiikkaan tai kuoppakeramiikkaan. Yksi talkkisekoitteinen saviastian pala voi ajoittua näitä nuoremmaksi. Palanutta luuta löydettiin yhteensä 47,4 grammaa². Työstettyä piikiveä löydettiin ainoastaan kaksi kappaletta (1,6 g). Toinen näistä iskoksista on retusoitu. Lisäksi löydettiin neljä kivilaji-iskosta (100,7 g) sekä yksi mahdollinen kiveniskennässä käytetty iskukivi (243,2 g).

Löytöaineiston sekä inventointi- ja kaivaushavaintojen perusteella Erolanniemeltä voidaan erottaa ainakin kolme asutusvaihetta. Näistä varhaisin vaihe ajoittuu todennäköisesti neoliittisen kivikauden alkuun. Tästä asutusvaiheesta on merkkeinä vanhemman varhaisen kampakeramiikan (Ka I:1) kappaleet, jotka löytyivät Muinais-Saimaan transgression alle jääneestä kerrostumasta. Tämän kerroksen todennäköinen ikä on rannansiirtymän perusteella 4730 eKr.³, mikä sopii hyvin myös saviastian palojen typologiseen ajoitukseen. Erolanniemen kaltaisia transgressiokerroksen alle jääneitä vanhempaan varhaiskampakeraamiseen aikaan ajoittuvia asutuksen merkkejä tunnetaan Muinais-Saimaan alueelta ainakin Kerimäen Vehkarannasta ja Kiteen Koivikosta (henkilökohtainen tiedonanto P. Pesonen 17.1.2011, Luho 1957, Moisanen 1991:26–27). Pielisjoen varrella, noin 6 km Erolanniemestä lounaaseen, Joensuun kaupungin alueella tunnetaan myös kaksi muuta transgression alle jäänyt kohdetta (Mutala ja Sihtala). Nämä ajoittuvat kuitenkin Erolanniemeä vanhemmiksi mesoliittiselle kivikaudelle. Näistä Joensuun Mutalan asuinpaikka on niin ikään jäänyt tulvivan Saimaan alle, kun taas Sihtala on hautautunut jo Pielisjoen puhkeamisen yhteydessä (Pälsi 1937, Sauramo 1937, Pesonen 2005:9). Veden pinnan laskettua Erolanniemi on otettu taas uudelleen käyttöön mahdollisesti jo tyypillisen kampakeramiikan aikaan. Rannansiirtymän perusteella Erolanniemen ylempi rantaterassi on vapautunut vedestä aivan tyypillisen kampakeramiikan käytön loppuvaiheessa noin 3400 eKr. Erolanniemeltä havaitut kulttuurikerrokset ja niistä löytyneet tyypillisen kampakeramiikan tai kuoppakeramiikan kappaleet sekä pii-iskokset liittyvät mitä todennäköisimmin tähän asutusvaiheeseen. Tämän jälkeen kohde on ollut käytössä vielä varhaismetallikaudella. Silloin toiminta on kuitenkin keskittynyt alemmalle rantamuodostumalle, joka ajoittuu rannansiirtymän perusteella aivan kivikauden loppuun tai varhaismetallikauden alkuun (maksimi-ikä 2126 eKr.). Vuoden 2010 kaivauksilta otetut C14-näytteet voivat vielä myöhemmin tarkentaa edellä esitettyjen asutusvaiheiden alustavaa ajoitusta.

Erolanniemen kohde sijaitsee omakotitalon pihapiirissä ja on näin ollen altistunut vuosikymmenien ajan modernille maankäytölle. Paikalla harjoitettu maanviljely ja rakentaminen ovatkin osin

² Pelto- ja pihakerroksista löytyneet palaneen luun kappaleet voivat osin ajoittua huomattavasti muuta asuinpaikka-aineistoa nuoremmaksi.

³ Ajoittamiseen on käytetty Timo Jussilan tekemää RANTA-AJOITUS SAIMAA 1.0 a -ohjelmaa.

vahingoittaneet asuinpaikan esihistoriallisia kerroksia. Tästä huolimatta pihamaalta löydettiin kulttuurikerroksia, jotka ovat osittain säilyneet rakennettujen alueiden välissä. Näiden lisäksi havaittiin, että asuinpaikan varhaisimmat vaiheet ovat osin tuhoutuneet jo esihistoriallisella ajalla ja jääneet tulvivan Saimaan alle. Tämä kerros ja siihen liittyvät löydöt ovat kuitenkin säilyneet sen päälle kerrostuneen tulvahiekan ansiosta. Tämä suojaava sedimenttipatja on säästänyt kerroksia myös uudemman maankäytön vaikutuksilta.

Erolanniemen muinaisjäänöksestä tutkittiin pieni otos nyt rakennettavaksi suunnitellulta alueelta. Tutkitun alueen kokonaispinta-ala on 43 m². Tältä alueelta havaittiin merkkejä eri-ikäisistä muinaisjäänöksistä. Kohde vapautettiin koekaivausten jälkeen näiltä osin rakentamiselle. Mikäli kuitenkin Erolanniemen kohteella harjoitetaan jatkossa maahan kajoavia toimenpiteitä, tulisi näillä alueilla tätä ennen suorittaa tarvittavat arkeologiset tutkimukset.

Lähteet

- Forsberg, O. 2003:** *Kontiolahden arkeologinen inventointi*. Polkuja esihistoriaan -hanke. Pohjois-Karjalan museo. Inventointiraportti Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.
- Forsberg, O. & Karjalainen, T. & Laakso, V. & Patjas, A. & Pesonen P. 2009:** Pohjois-Karjalan museon arkeologisia tutkimuksia. *Arkeologia Suomessa – Arkeologi i Finland 2005-2006*. 43-66.
- Hyvärinen, Hannu & Rainio, Heikki 2000:** *Kallistuva Pielinen*. Kolin perintö. Kaskisavusta kansallismaisemaan.
- Luhov, V. 1957:** Frühe Kammkeramik. *S.M.Y.A.* 58. 141-159.
- Miettinen, A. 1996:** Pielisen jääjärven kehityshistoria. *Terra* 108:1. 14-19.
- Moisanen, J. 1991:** Tutkimuksia Kerimäen kivikautisilla asuinpaikoilla. *Sihiti* 1. 25-32.
- Pesonen, P. 2005:** Sarvingin salaisuus – Enon Rahakankaan varhaismesolliittinen ajoitus. *Muinaistutkija* 2/2005. 2-13.
- Pesonen, P.** Henkilökohtainen tiedonanto, Museovirasto. 17.1.2011.
- Pälsi, S. 1937:** Pielisensuun Mutalan kivikautinen liesi. I. Kaivausselostus. *Suomen Museo* 1937. 1-6.
- Rainio, H. 2001:** *Pielisjärven reunamuodostuma Pohjois-Karjalassa*. Suomen Geologisen Seuran Pohjois-Karjalan retkeilyn opas. Raportti P22.4.021.
- Sauramo, M. 1937:** Pielisensuun Mutalan kivikautinen liesi. II. Löytöpaikan geologiaa. *Suomen Museo* 1937. 6-13.

Mustavalkonegatiiviluettelo F146547:1-33

Museoviraston arkeologian osaston mustavalkonegatiivikokoelmat.

Kuvan nro	Aiheen paikat	Tekijä	Aihe
F146547:1	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	panorama tutkimusalueesta, kuvattu pohjoisesta
F146547:2	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	panorama tutkimusalueesta, kuvattu pohjoisesta
F146547:3	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	panorama tutkimusalueesta, kuvattu pohjoisesta
F146547:4	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	panorama tutkimusalueesta, kuvattu pohjoisesta
F146547:5	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	panorama, taustalla ylhäällä kaivausalue, kuvattu alemmalta terassilta pohjoisluoteesta
F146547:6	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	panorama, taustalla ylhäällä kaivausalue, kuvattu alemmalta terassilta pohjoisluoteesta
F146547:7	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	panorama, taustalla ylhäällä kaivausalue, kuvattu alemmalta terassilta pohjoisluoteesta
F146547:8	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	panoraama rakennettavalta tontilta, kuvattu etelästä
F146547:9	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	panoraama rakennettavalta tontilta, kuvattu etelästä
F146547:10	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	panoraama rakennettavalta tontilta, kuvattu etelästä
F146547:11	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	rakennettava alue ja suunnitellun viemäri/vesijohtolinjan paikka, kuvattu pohjoisesta
F146547:12	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	rakennettava alue ja suunnitellun viemäri/vesijohtolinjan paikka, kuvattu pohjoisesta
F146547:13	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	itä-länsisuuntainen EW koeoja, taso 2, kuvattu idästä
F146547:14	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-etelä NS ja itä-länsi EW suuntaisten koeojien risteys, taso 4 kuvattu lännestä
F146547:15	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-etelä suuntainen koeoja NS, taso 4, kuvattu etelästä
F146547:16	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	kaivausalue kuvattuna pohjois-eteläsuuntaisen koeojan pohjoispäädystä, kuvattu pohjoisesta
F146547:17	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	kaivausalue kuvattuna pohjois-eteläsuuntaisen koeojan pohjoispäädystä, kuvattu pohjoisesta
F146547:18	Kontiolahti,	kuvaaja: Päivi Kankkunen	kaivausalue kuvattuna pohjois-etelä

	Erolanniemi		suuntaisen koeojan pohjoispäädystä, kuvattu pohjoisesta
F146547:19	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	rantakiveystä itä-länsisuuntaisessa koeojassa EW, ruudut 128/501-510, taso 4, kuvattu idästä
F146547:20	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	koekuoppa 15, kaivettu noin 40 cm, kuvattu pohjoisesta
F146547:21	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-eteläsuuntainen koeoja, taso 4, ruudut 129-133/500, kuvattu etelästä
F146547:22	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	rantakiveystä pohjois-eteläsuuntaisessa koeojassa NS, taso 4, kuvattu pohjoisesta
F146547:23	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	rantakiveystä pohjois-eteläsuuntaisessa koeojassa, taso 4, kuvattu etelästä
F146547:24	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-eteläsuuntainen koeoja NS, ruudut: 122-133/500, taso 4, kuvattu eteläkaakosta
F146547:25	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	itä-länsisuuntainen koeoja EW pohjaan kaivettuna, kuvattu lännestä
F146547:26	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	koekuoppa 15, kaivettu 120 cm, kuvattu lännestä
F146547:27	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-eteläsuuntainen koeoja, ruudut 116-127/501 länteen antava profiili, kuvattu luoteesta
F146547:28	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-eteläsuuntainen koeoja NS pohjaan kaivettuna, kuvattu etelästä
F146547:29	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-eteläsuuntaisen koeojan länteen antava profiili, ruudut 129-130/501 kuvattu lounaasta
F146547:30	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	itä-länsi suuntaisen koeojan pohjoiseen antavaa profiilia, ruudut 128/501-506 kuvattu koillisesta
F146547:31	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	Erolanniemi 2 löytöpaikka, löytöpaikka on vaalean talon pohjoispuolisella pellolla, kuvattu idästä
F146547:32	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	Erolanniemi 2 löytöpaikka, löytöpaikka on vaalean talon pohjoispuolisella pellolla, kuvattu idästä
F146547:33	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	Erolanniemi 2 löytöpaikka, löytöpaikka on vaalean talon pohjoispuolisella pellolla, kuvattu idästä

Digitaalikuvaluettelo DG1998:1-35

Museoviraston arkeologian osaston digitaalikuva kokoelmat.

Kuvan nro	Aiheen paikat	Tekijä	Aihe
DG1998:1	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	suunniteltu uuden rakennuksen paikka, kuvattu vanhan puretun rakennuksen kulmalta, kuvattu etelästä
DG1998:2	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	kaivausalue kuvattuna pohjois-eteläsuuntaisen koeojan pohjoispäädystä, kuvattu pohjoisesta
DG1998:3	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-etelä- ja itä-länsisuuntaisten koeojien kulmaus, taso 3, kuvattu lännestä
DG1998:4	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	itä-länsisuuntainen koeoja, taso 2, kuvattu idästä
DG1998:5	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	itä-länsisuuntainen koeoja, taso 3, kuvattu idästä
DG1998:6	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-etelä- ja itä-länsisuuntaisten koeojien risteys, taso 4, kuvattu lännestä
DG1998:7	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	itä-länsisuuntainen koeoja pohjaan kaivettuna, kuvattu lännestä
DG1998:8	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-eteläsuuntainen koeoja, taso 4, kuvattu etelästä
DG1998:9	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	rantakiveystä pohjois-eteläsuuntaisessa koeojassa, ruudut 120-125/500, taso 3, kuvattu etelästä
DG1998:10	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	rantakiveystä pohjois-eteläsuuntaisessa koeojassa, ruudut 120-128/500, taso 4, kuvattu pohjoisesta
DG1998:11	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-eteläsuuntainen koeoja, kaivettu osin pohjaan, eteläpäädystä tarkastuskuoppa
DG1998:12	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-eteläsuuntainen koeoja, ruudut: 122-133/500, taso 4, kuvattu eteläkaakosta
DG1998:13	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-eteläsuuntainen koeoja, taso 4, ruudut 129-133/500, kuvattu etelästä

DG1998:14	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-eteläsuuntainen koeoja, taso 4, pohjoispäädyn rantakivikkoa, kuvattu etelästä
DG1998:15	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	saviastian pala "in situ" pelkan osoittaman kiven alla, ruutu 123/500, kuvattu kaakosta
DG1998:16	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	saviastian pala läheltä "in situ" pelkan osoittaman kiven alla, ruutu 123/500, kuvattu kaakosta
DG1998:17	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-eteläsuuntainen koeoja, ruudut 116-127/501 länteen antava profiili, kuvattu luoteesta
DG1998:18	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-eteläsuuntainen koeoja pohjaan kaivettuna, kuvattu etelästä
DG1998:19	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-eteläsuuntaisen koeojan länteen antava profiili, ruudut 129-133/501 kuvattu luoteesta
DG1998:20	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	itä-länsisuuntainen koeojan länteen antava profiili, ruudut 129-133/501 kuvattu lounaasta
DG1998:21	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	pohjois-eteläsuuntainen koeojan pohjoiseen antavaa profiilia, ruudut 128/501-506 kuvattu luoteesta
DG1998:22	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	koekuoppa 13,kaivettu 60 cm, kuvattu luoteesta
DG1998:23	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	koekuoppa 15, kaivettu noin 40 cm, kuvattu pohjoisesta
DG1998:24	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	koekuoppa 15, kaivettu 120 cm, kuvattu lännestä
DG1998:25	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	koekuoppa 15:ta kaakkoiskulma läheltä kuvattuna, kaivettu 120 cm, kuvattu luoteesta
DG1998:26	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	koekuoppa 15, pohjoiseen antava profiili, kaivettu 120cm, kuvattu pohjoisesta
DG1998:27	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	koekuoppa 13, kaivettu noin 60 cm, kuvattu lännestä
DG1998:28	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	Erolanniemi 2 löytöpaikka, löytöpaikka on vaalean talon pohjoispuolisella pellolla, kuvattu idästä
DG1998:29	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	panorama tutkimusalueesta, kuvattu pohjoisesta

DG1998:30	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	panorama, taustalla ylhäällä kaivausalue, kuvattu alemmalta terassilta pohjoisluoteesta
DG1998:31	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	panoraama rakennettavalta tontilta, kuvattu etelästä
DG1998:32	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	rakennettava alue ja suunnitellun viemäri/vesijohtolinjan paikka, kuvattu pohjoisesta
DG1998:33	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	lähikuva saviastian palasta, sekoitteena asbestia tai talkkia KM
DG1998:34	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	Viivi Honkanen kaivamassa pohjois-eteläsuuntaisessa koejassa
DG1998:35	Kontiolahti, Erolanniemi	kuvaaja: Päivi Kankkunen	ryhmäkuva kaivaustyöryhmästä

Kuvataulut

DG1998:1 suunniteltu uuden rakennuksen paikka, kuvattu vanhan puretun rakennuksen kulmalta, kuvattu etelästä kuva P.Kankkunen

DG1998:3 pohjois-etelä- ja itä-länsisuuntaisten koeojien kulmaus, taso 3, kuvattu lännestä kuva P.Kankkunen

DG1998:4 itä-länsisuuntainen koeoja,
taso 2, kuvattu idästä kuva P.Kankkunen

DG1998:6 pohjois-etelä- ja itä-länsisuuntaisten
koeojien risteys, taso 4 kuvattu
lännestä. kuva P.Kankkunen

DG1998:8 pohjois-eteläsuuntainen
koeja, taso 4, kuvattu etelästä
kuva P.Kankkunen

DG1998:9 rantakiveystä
pohjois-eteläsuuntaisessa koejassa,
ruudut 120-125/500, taso 3,
kuvattu etelästä kuva P.Kankkunen

DG1998:10 rantakiveystä
pohjois-eteläsuuntaisessa koejassa,
ruudut 120-128/500, taso 4, kuvattu pohjoisesta
kuva P. Kankkunen

DG1998:11 pohjois-eteläsuuntainen
koeja, kaivettu osin pohjaan, eteläpäädyssä
tarkastuskuoppa, kuvattu etelästä
kuva P. Kankkunen

DG1998:12 pohjois-eteläsuuntainen koeoja, ruudut:122-133/500, taso 4, kuvattu eteläkaakosta. kuva P. Kankkunen

DG1998:13 pohjois-etelä suuntainen koeoja, taso 4, ruudut 129-133/500, kuvattu etelästä kuva P. Kankkunen

DG1998:14 pohjois-eteläsuuntainen koeoja, taso 4, pohjoispäädyn rantakivikkoa, kuvattu etelästä kuva P. Kankkunen

DG1998:15 saviastian pala "in situ" pelkan osoittaman kiven alla, ruutu 123/500, kuvattu kaakosta. kuva P. Kankkunen

DG1998:16 saviastian pala läheltä "in situ"
pelkan osoittaman kiven alla, ruutu 123/500,
kuvattu kaakosta. kuva P. Kankkunen

DG1998:19 pohjois-eteläsuuntaisen koeojan
länteen antava profiili, ruudut 129-133/501
kuvattu luoteesta. kuva P. Kankkunen

DG1998:20 pohjois-eteläsuuntaisen koeojan länteen antava profiili, ruudut 129-133/501 kuvattu lounaasta. kuva P. Kankkunen

DG1998:21 itä-länsisuuntainen koeoja pohjoiseen antavaa profiilia, ruudut 128/501 506 kuvattu luoteesta. kuva P. Kankkunen

DG1998:23 koekuoppa 15, kaivettu noin 40 cm, kuvattu pohjoisesta kuva P. Kankkunen

DG1998:24 koekuoppa 15, kaivettu 120 cm, kuvattu lännestä kuva. P. Kankkunen

DG1998:26 koekuoppa 15, pohjoiseen
antava profiili, kaivettu 120 cm,
kuvattu pohjoisesta kuva P. Kankkunen

DG1998:29 panorama tutkimusalueesta, kuvattu pohjoisesta. kuva P. Kankkunen

DG1998:31 panoraama rakennettavalta tontilta, kuvattu etelästä. kuva P. Kankkunen

DG1998:33 lähikuva saviastian palasta, sekoitteena talkkia. kuva P. Kankkunen

DG1998:35 ryhmäkuva kaivaustyöryhmästä

Karttaluettelo ja kartat

Kartta 1	Yleiskartta, 1:500	s. 36
Kartta 2	Tasokartta 1, 1:50	s. 37
Kartta 3	Vaaituskartta, taso 1, 1:50	s. 38
Kartta 4	Tasokartta 2, 1:50	s. 39
Kartta 5	Vaaituskartta, taso 2, 1:50	s. 40
Kartta 6	Tasokartta 3, 1:50	s. 41
Kartta 7	Vaaituskartta, taso 3, 1:50	s. 42
Kartta 8	Tasokartta 4, 1:50	s. 43
Kartta 9	Vaaituskartta, taso 4, 1:50	s. 44
Kartta 10	Profiilikartta ja pintamalli y-linjalta 501 väliltä x 116-131 (107-155), 1:25 (1:150)	s. 45
Kartta 11	Profiilikartta x-linjalta 128 väliltä y 501-506, 1:25	s. 46
Kartta 12	Profiilikartat: KK2 W/S-profiili ja KK15 S-profiili, 1:25	s. 47
Kartta 13	Pinta- ja pohjavaaituskartta, 1:50	s. 48

KONTIOLAHTI EROLANNIEMI

Päivi Kankkunen 2010

Yleiskartta 1:500

20 m

Piirt. & digit. Riku Mönkkönen

Pohjana peruskartta ja asemapiirros

■ kaivausalue 2010

■ löydöllinen koekuoppa

○ pajan perusta

○ pelto

▨ purettu rakennus

----- terassinreuna

■ löydötön koekuoppa

○ rajapyykki

+ asemointi-/korkeuskiintopiste

□ rakennuspaikka

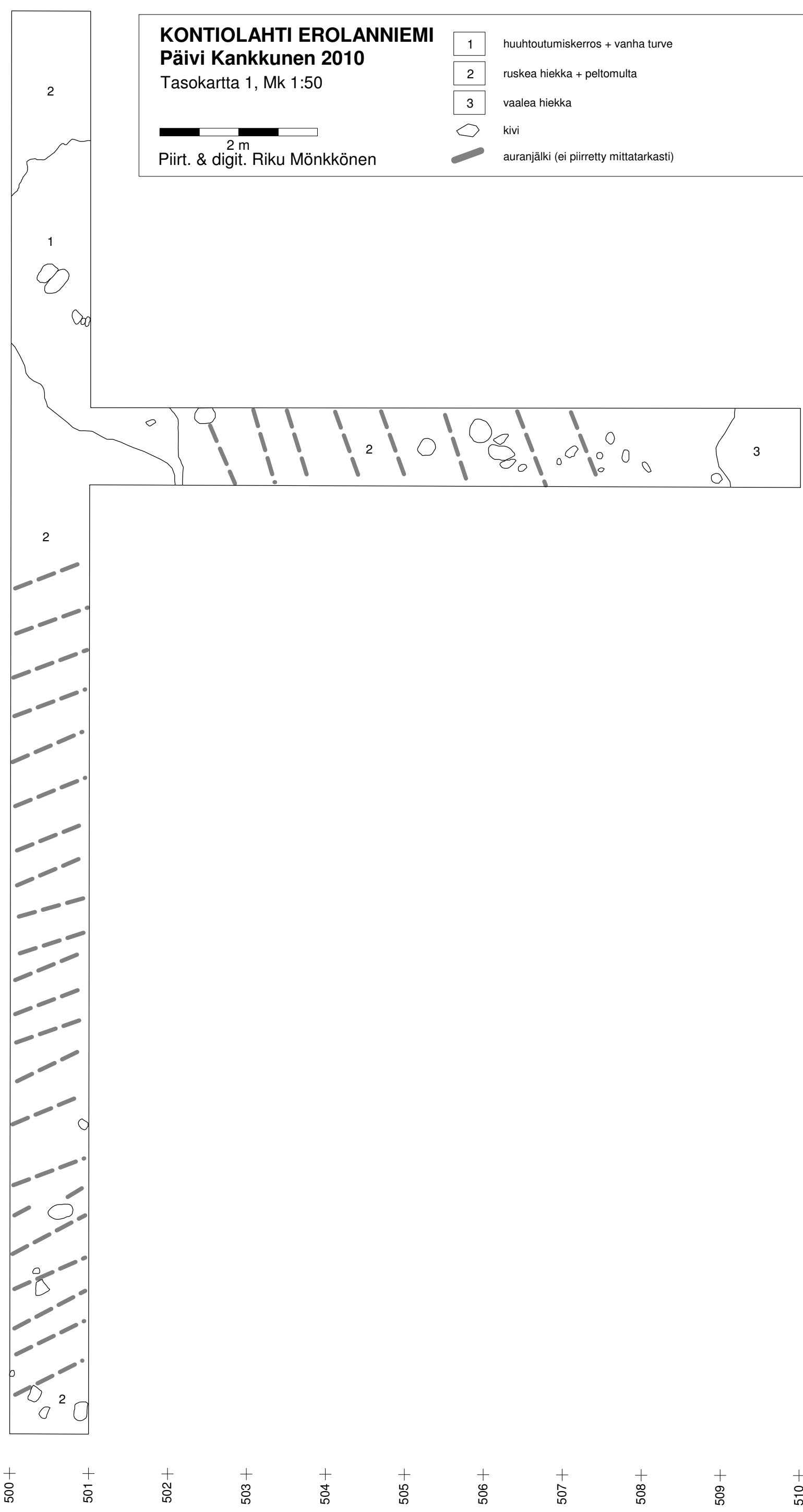
KARTTA 1

neulapohjoinen

134 +
133 +
132 +
131 +
130 +
129 +
128 +
127 +
126 +
125 +
124 +
123 +
122 +
121 +
120 +
119 +
118 +
117 +
116 +

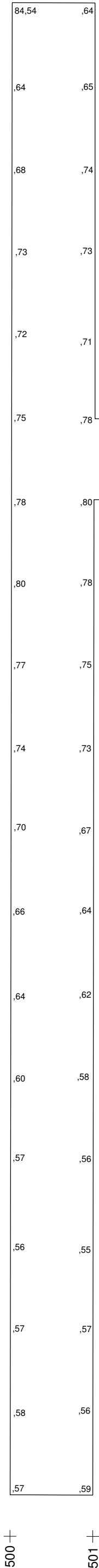

KONTIOLAHTI EROLANNIEMI
Päivi Kankkunen 2010
Tasokartta 1, Mk 1:50
Piirt. & digit. Riku Mönkkönen

- 1 huuhtoutumiskerros + vanha turve
- 2 ruskea hiekka + peltomulta
- 3 vaalea hiekka
- 4 kivi
- auranjälki (ei piirretty mittatarkasti)

KARTTA 2
N
neulapohjoinen

134 +
133 +
132 +
131 +
130 +
129 +
128 +
127 +
126 +
125 +
124 +
123 +
122 +
121 +
120 +
119 +
118 +
117 +
116 +

KONTIOLAHTI EROLANNIEMI
Päivi Kankkunen 2010
 Vaaituskartta, taso 1, Mk 1:50
 Korkeudet m mpy, ap 3 = 85,27

2 m

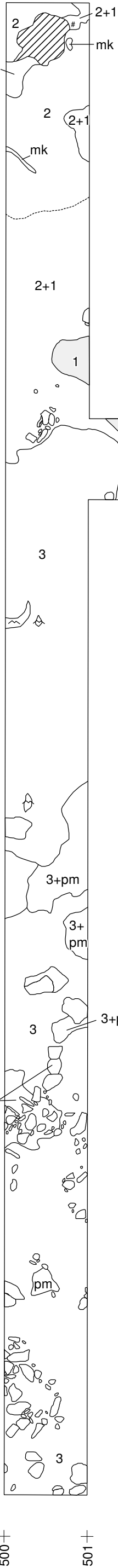
Piirt. & digit. Riku Mönkkönen

KARTTA 3

N

neulapohjoinen

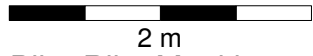
134+
133+
132+
131+
130+
129+
128+
127+
126+
125+
124+
123+
122+
121+
120+
119+
118+
117+
116+

KONTIOLAHTI EROLANNIEMI

Päivi Kankkunen 2010

Tasokartta 2, Mk 1:50

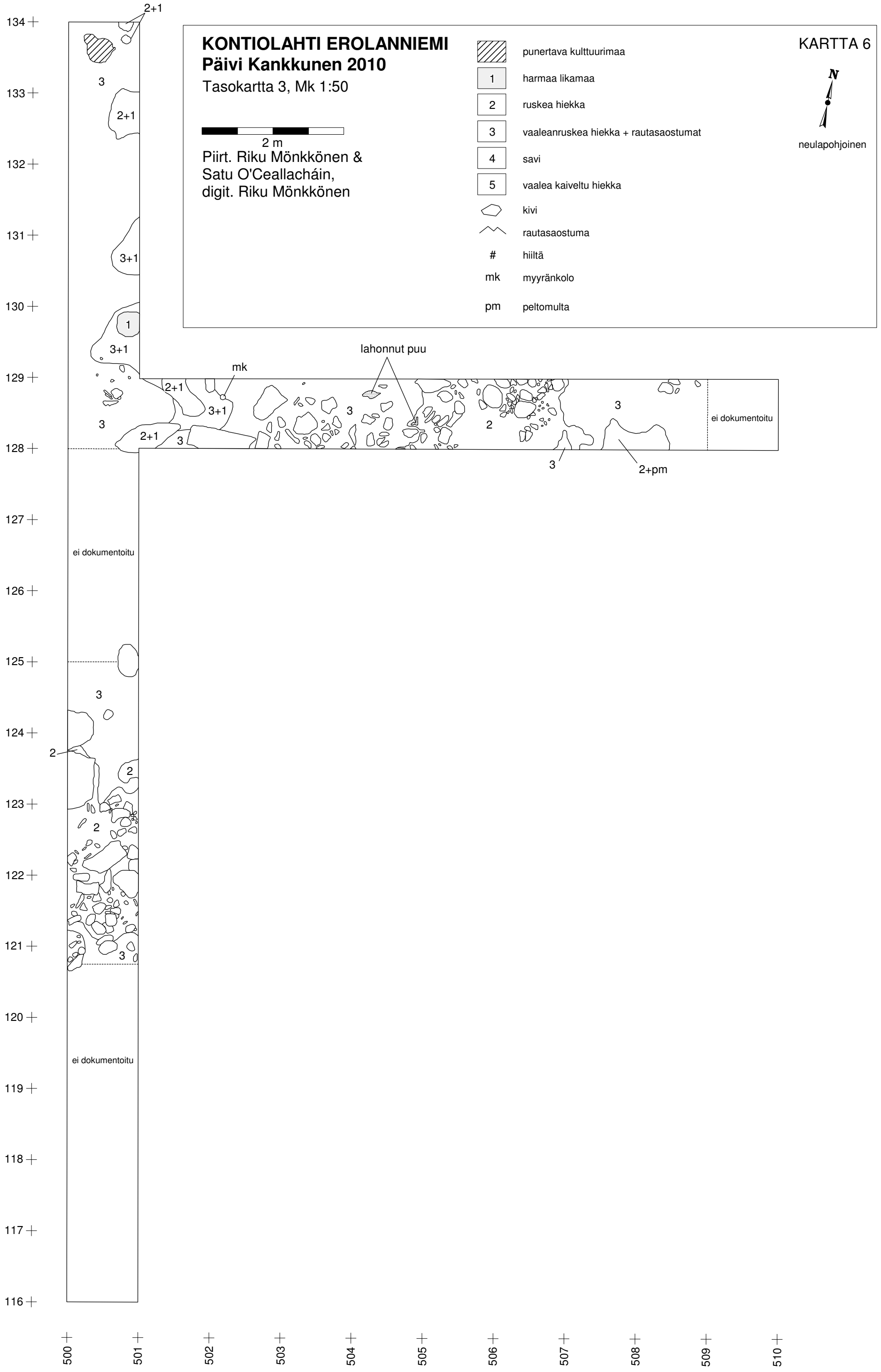
Piirt. Riku Mönkkönen,
Satu O'Ceallacháin &
Simo Voutilainen,
digit. Riku Mönkkönen

- punertava kulttuurimaa
- harmaa likamaa
- ruskea hiekka
- vaaleanruskea hiekka + rautasaostumat
- savi
- vaalea kaiveltu hiekka
- kivi
- rautasaostuma
- hiiltä
- myyränkolo
- peltomulta

KARTTA 4

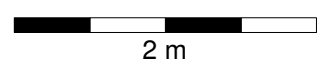
500+ 501+ 502+ 503+ 504+ 505+ 506+ 507+ 508+ 509+ 510+

KONTIOLAHTI EROLANNIEMI

Päivi Kankkunen 2010

Tasokartta 3, Mk 1:50

Piirt. Riku Mönkkönen & Satu O'Ceallacháin,
digit. Riku Mönkkönen

- punertava kulttuurimaa
- 1 harmaa likamaa
- 2 ruskea hiekka
- 3 vaaleanruskea hiekka + rautasaostumat
- 4 savi
- 5 vaalea kaiveltu hiekka
- kivi
- rautasaostuma
- # hiiltä
- mk myyränkolo
- pm peltomulta

KARTTA 6

134 +
133 +
132 +
131 +
130 +
129 +
128 +
127 +
126 +
125 +
124 +
123 +
122 +
121 +
120 +
119 +
118 +
117 +
116 +

500 + 501 + 502 + 503 + 504 + 505 + 506 + 507 + 508 + 509 + 510 +

ei dokumentoitu

ei dokumentoitu

ei dokumentoitu

lahonnut puu

mk

2+pm

1

3+1

3+1

3

2+1

3

2+1

3

3

2

3

2

3

2

2

2

3

3

2

2

2

2

2

2

2

2

2

2

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

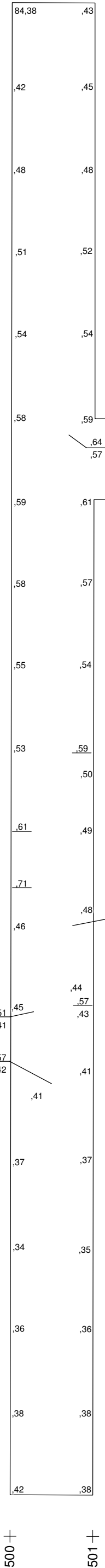
3

3

3

3

134 +
133 +
132 +
131 +
130 +
129 +
128 +
127 +
126 +
125 +
124 +
123 +
122 +
121 +
120 +
119 +
118 +
117 +
116 +

KONTIOLAHTI EROLANNIEMI
Päivi Kankkunen 2010
 Vaaituskartta, taso 3, Mk 1:50
 Korkeudet m mpy, ap 3 = 85,27

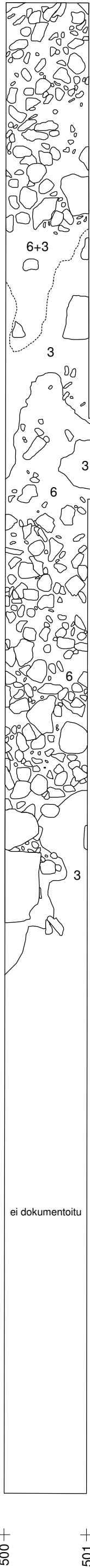
2 m

Piirt. Riku Mönkkönen &
 Satu O'Ceallacháin,
 digit. Riku Mönkkönen

KARTTA 7

N
 neulapohjoinen

134 +
133 +
132 +
131 +
130 +
129 +
128 +
127 +
126 +
125 +
124 +
123 +
122 +
121 +
120 +
119 +
118 +
117 +
116 +

KONTIOLAHTI EROLANNIEMI
Päivi Kankkunen 2010
Tasokartta 4, Mk 1:50

3 vaaleanruskea hiekka + rautasaostumat
6 löyhä karkea hiekka
kivi

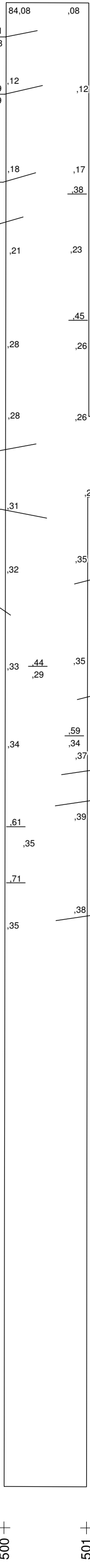
2 m
Piirt. Satu O'Ceallacháin, digit. Riku Mönkkönen

KARTTA 8

N
neulapohjoinen

500 + 501 + 502 + 503 + 504 + 505 + 506 + 507 + 508 + 509 + 510 +

134 +
133 +
132 +
131 +
130 +
129 +
128 +
127 +
126 +
125 +
124 +
123 +
122 +
121 +
120 +
119 +
118 +
117 +
116 +

KONTIOLAHTI EROLANNIEMI
Päivi Kankkunen 2010
 Vaaituskartta, taso 4, Mk 1:50
 Korkeudet m mpy, ap 3 = 85,27

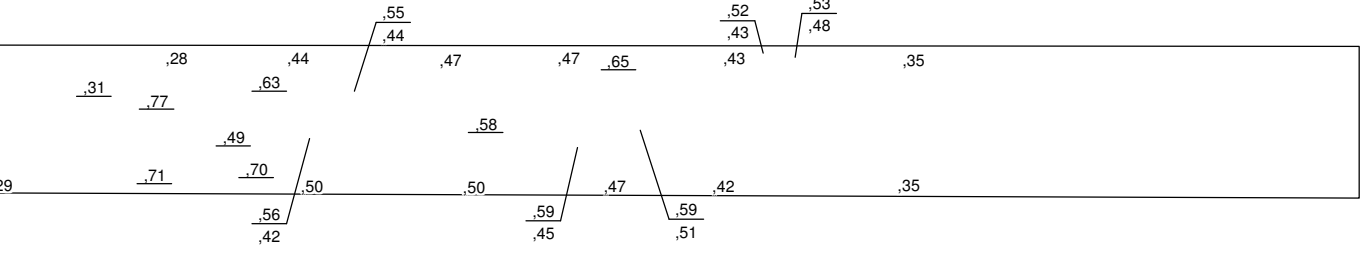
2 m

Piirt. Satu O'Ceallacháin, digit. Riku Mönkkönen

KARTTA 9

N

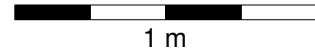
neulapohjoinen

500 + 501 + 502 + 503 + 504 + 505 + 506 + 507 + 508 + 509 + 510 +

KONTIOLAHTI EROLANNIEMI
Päivi Kankkunen 2010

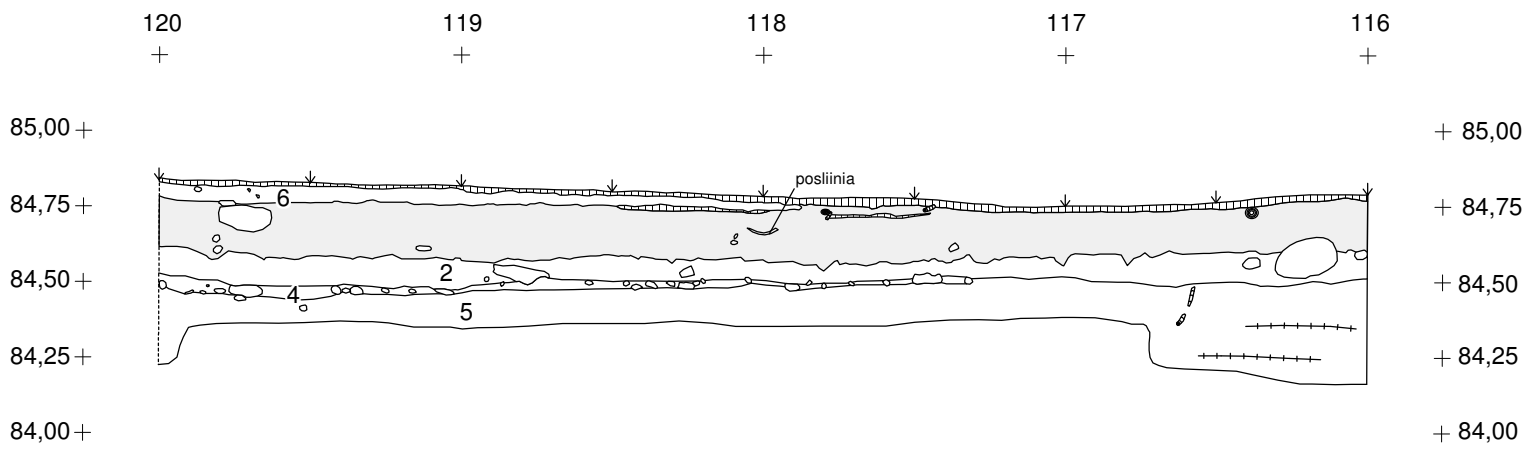
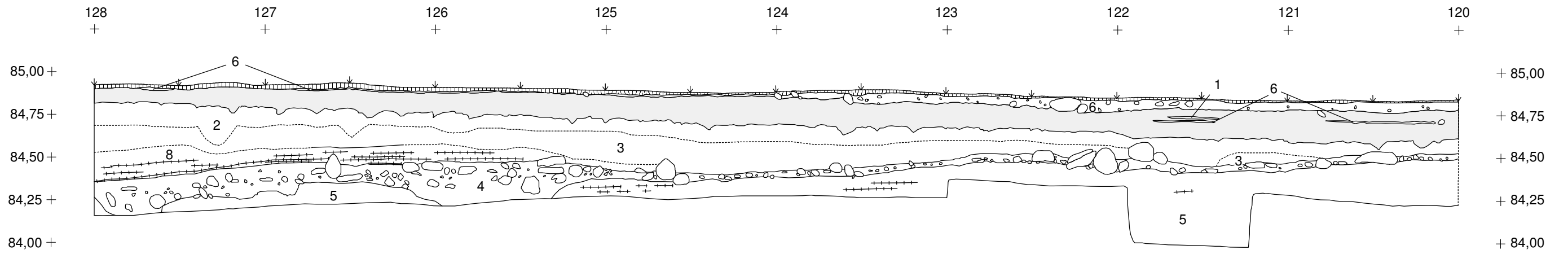
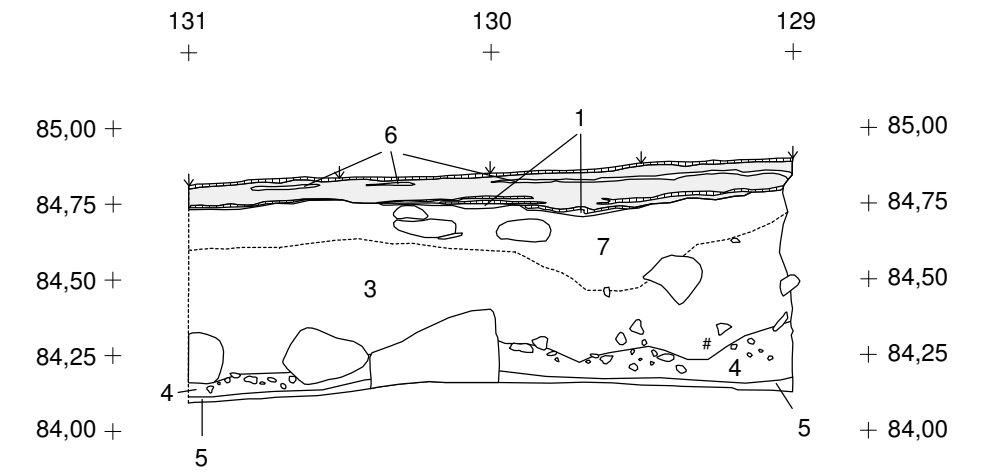
Profiilikartta ja pintamalli y-linjalta 501
 väliltä x 116-131, Mk 1:25 ja 1:150
 Korkeudet m mpy, ap 3 = 85,27

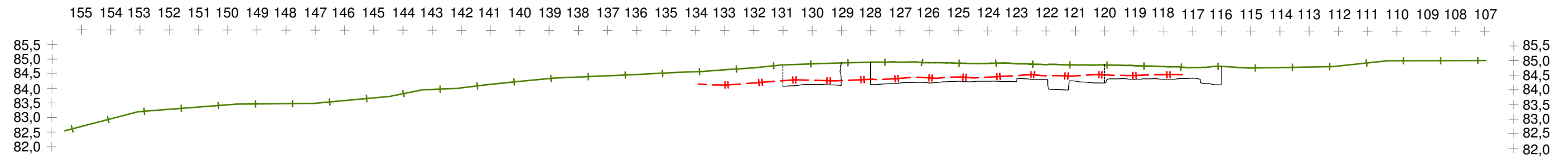
Piirt. & digit. Riku Mönkkönen

	turve		peltomulta		7 harmaa likamaa
	1 huuhtoutumiskerros		4 karkea hiekka		8 kerrostunut vaalea hiekka
	2 ruskea hiekka		5 harmaa hiekka		6 täyttömaa
	3 vaalea hiekka		# hiiltä		kerrostuneisuuden suunta
	kivi				
	juuri				

KARTTA 10

- PINTAMALLI, y 501, x 107-155
- maanpinta
 - karkea kivinen kerrostuma

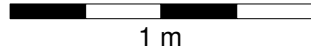
KONTIOLAHTI EROLANNIEMI

Päivi Kankkunen 2010

Profiilikartta x-linjalta 128

väliltä y 501-506, Mk 1:25

Korkeudet m mpy, ap 3 = 85,27

Piirt. Satu O'Ceallacháin,
digit. Riku Mönkkönen

turve

1 huuhtoutumiskerros

2 ruskea hiekka

3 vaalea hiekka

kivi

juuri

peltomulta

4 karkea hiekka

5 harmaa hiekka

6 täyttömaa

hiiltä

kerrostuneisuuden suunta

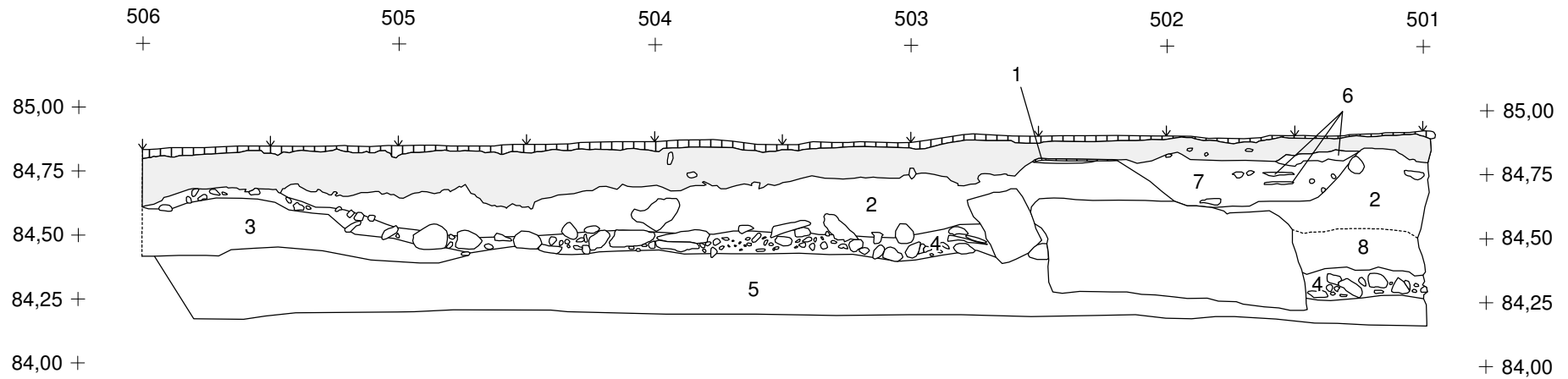

7 savi

8 kerrostunut vaalea hiekka

KARTTA 11

KONTIOLAHTI EROLANNIEMI

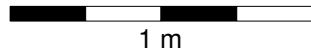
Päivi Kankkunen 2010

Profiilikartat, koekuopista 2 ja 15

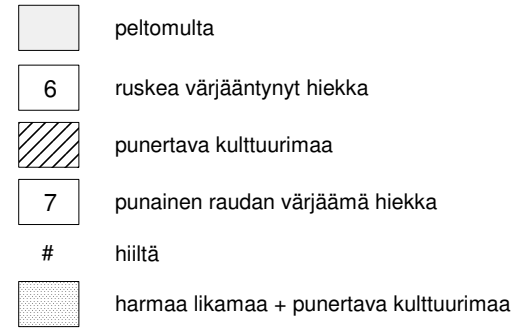
KK2 W/S-profiili y-linjalta 481

KK15 S-profiili x-linjalta 128,5

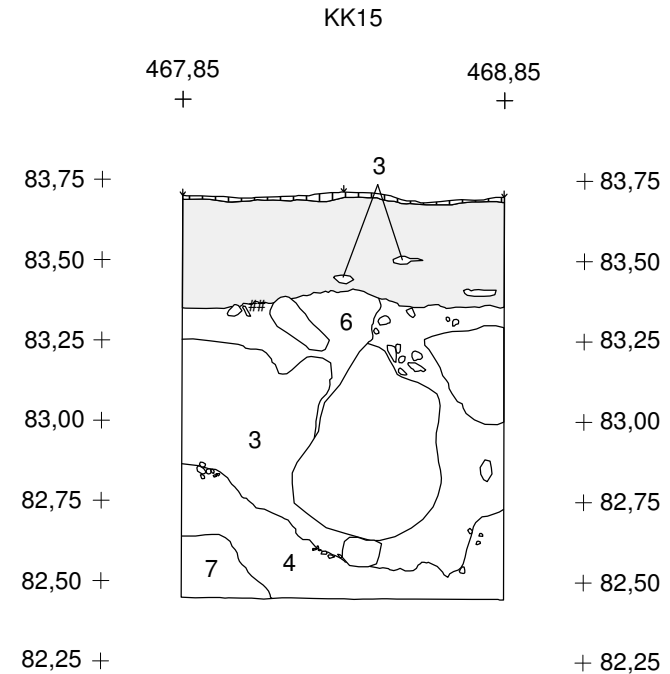
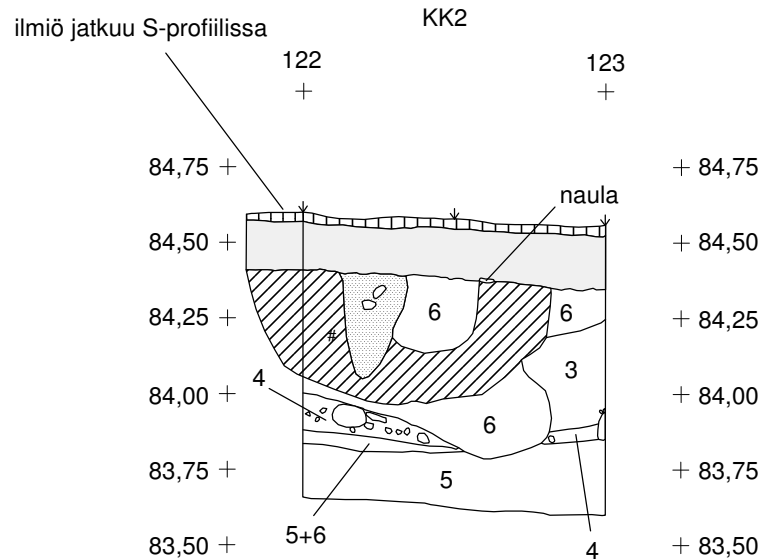
Mk 1:25 Korkeudet m mpy, ap 3 = 85,27

Piirt. Satu O'Ceallacháin ja Riku Mönkkönen
digit. Riku Mönkkönen

KARTTA 12

134 +
133 +
132 +
131 +
130 +
129 +
128 +
127 +
126 +
125 +
124 +
123 +
122 +
121 +
120 +
119 +
118 +
117 +
116 +

84,62 83,97	84,75									
84,68 84,05	84,74									
84,68 84,05	84,81									
84,83 84,11	84,80									
84,86 84,17	84,84									
84,85	84,89	84,88 84,17	84,86	84,86	84,84	84,82	84,80	84,80 84,35	84,78 84,49	84,78 84,56
84,84	84,91 84,17	84,29	84,88 84,20	84,87 84,20	84,84 84,20	84,82 84,42	84,78 84,35	84,77	84,77	84,79
84,89	84,92 84,22									
84,91	84,91 84,23									
84,87	84,89 84,28									
84,87	84,88 84,28									
84,85 84,35	84,88									
84,84 84,35	84,84									
84,85 84,30	84,83									
84,83 84,25	84,83									
84,83 84,35	84,81									
84,78 84,37	84,77									
84,75 84,38	84,74									
84,76 84,20	84,78									

KONTIOLAHTI EROLANNIEMI
Päivi Kankkunen 2010
 Pinta- ja pohjavaaituskartta, Mk 1:50
 Korkeudet m mpy, ap 3 = 85,27, pohjaluku pintaluvun alapuolella

2 m

Piirt. & digit. Riku Mönkkönen

KARTTA 13

N

neulapohjoinen

500 + 501 + 502 + 503 + 504 + 505 + 506 + 507 + 508 + 509 + 510 +